

MAGYAR KURIR

Indúlt Bétsből, Pénteken Aprilis' 25-dik napján, 1817-dik esztendőben.

S v é t z i a.

Ezen országban most, mind azok a' férfiú ifiak, kik az 1796-dik esztendőben születettek, hadi szolgálatra özszeirat-tatnak, 's a' jövő Juniusnak 14 napjai alatt fegyverben gyakoroltatván; azután a' Regementek, Brigadánként, lógererekbe gyűlnek. *Stockholm* mellett is gyűl egy ilyen lóger özsze ezen nyáron. Svétziában a' 20 esztendős ifiak befoglalva a' 25 esztendősökig mind katonák, 's ezen 5 esztendőkhöz képpest 5 szakaszokra vagnak osztatva. Ezen fegyvereseknek nemezeti katonaságnak (militia) nevezetik: de mint említők, minnyájoknak gyakorlott katonáknak kell lenniük, mint-hogy esztendőnként lógerbe gyülekeznek. A' számjokat özszeséggel valami 300,000-re lehet tenni. Hadakozás' idején ezek között számosittatnak a' valóságos szolgálatot tévő (tsatázó) Regementek, részint verbuálás részint pedig a' jószágos lakosoktól való állítás által.

Svétziában a' régi rendtartások szerint, bizonyos Hadi Tanács szokott bizonyos időszakokban özszehivattatni, 's az ármádát illető *Gazdasági* fontosabb tárgyakfelett tanácskozni. Huszon három esztendők teltek-el, a' mellyek alatt ilyen gyűlés nem tartatott mostanig. Ezelőtt 5 hónapokkal hívattatott egy ilyen gyűlés özsze. A' neve ennek *Hadi Parantsolat*. — Ez a' gyűlés most új organizáltatást kapott, vagy, új lábra állittatott. Főbb határozásai a' lefolyt 5 hónapok alatt, mellyek után már üléseit be is rekesztette,

ezek voltak: A' fő tisztségek' vásárlása szorosabb határok közzé vétetett; az egy milliónál nagyobb summából álló penziós kassa új gondviselés alá adatott; a' sebes tiszteknek az eddigvalónál nagyobb fizetésekre való lépés engedtetett, 's az árvák' és özvegyek' számára új intézetek fundáltattak. Ezen intézetek a' tiszti kart 's az ahoz tartozókat illetik. A' köz' katonaság' számára különös invalidusházak vagnak rendeltetve.

Üléseit a' Király, a' Koronaörökös, 's *Oskár Princz*' jelenlétekben rekesztette-be a' Tanács, melynek alkalmatosságával valamint a' Királyhoz úgy ezen Herzgekhez is különös beszédek intéztettek. A' Koronaörökösnek a' hozzáintéztetett beszédre adott feleletéből, ezeket a' nevezesebb mondásokat adták-ki némely újság-levelek: —

„A' törvénynek szövetségese és segítő társa az erő. Míg a' törvények tiszteletben tartatnak, addig nints' dolga az erőnek: hanem, mikor ezek megsértetnek, mikor a' társasági egyenlőség' mértéke megzavertatik, már ekkor a' Státus' oszlopaihoz, a' haza' oltalmazóihoz, kéntelenítettik folyamodni a' nép a' rossz indulatú embereknek megzaboláztatások végett. Ne vessük-ki, Urain! soha elménkhül, hogy az Országok fegyver által tétetnek nagyobbakká, 's tartósságok jó törvények által állittatik erős lábra. De el ne felejtsük soha, hogy ezen törvények, bármi igazságosok és használatosok legyenek is, idegen Legiók, vagy pedig belső egye-

netlenkedések által felfordíthatóknak, ha az, kiknek mind ezekre vigyázni kell, egy kevéssé el találja múlasztani a' fegyveres erőnek azonnal való előszollítását, mihelyestazaz időpont elkövetkezik, hogy a' nemzet' akaratjának, mellyet az ő képviselői kifejeztek, tiszteltetést kell szerezni. A' mi szabadságunknak palládiuma az úgynevezett *Kiosztatott Armáda* (*), melly a' halhatatlan emlékezetű *XI-dik Károly* teremtménye, a' melly által ő Svétziának lételetét bátorságba helyeztette. — (*). Ezen katonaságnak neméről kétféle leírást olvasunk az újságlevelekben. Némelyek ezeket olyan katonáknak mondják lenni, kik az országban bizonyos jószágokra kiosztatva lévén, ezen jószágokról had' idején bizonyos mértékkel való katonáknak kell kiállani. — Mások így magyarázzák őket: A' Svétziai armáda a' *XI-dik Károly* elintézése szerint nagyobb részint bizonyos nemzeti katonákból áll, kiknek, megmivelésre való földek adattattak. Békesség' idején 10 esztendőre kapnak ezen emberek egy öltöző ruhát. Esztendőnként bizonyos katonai gyakoroltatásra is köteleztetnek. Háború' idején rendesen fizetik őket. A' táborbamenőknek jószágait az ő othonmaradó szomszédaik mive-lik azalatt.

Frantzia Ország.

Marschal *Massenát* fényes halotti pompával temették-el April. 10-dikén Párisban. Több mint 1500 előkelő, polgári és katoná renden való kísérői között névszerént említettnek: Hertzeg *Talleyrand*, mint Fő Kamarás, és 14 Marschallok, úgymint: *Kellermann*, *Moncey*, *Lefebvre*, *Mortier*, *Victor*, *Suchet*, *Clarke*, *Coigny*, *Davoust*, *Jourdan*, *Serrurier*, *Perignon*, *Beurnonville*, *Viomenil*. — *Pairek* is voltak nagy számmal jelen. A' fekete posztónak, mellyel a' koporsó heterítve volt, négy szegleteit, négy Marschallok, *Moncey*, *Mor-*

tier, *Davoust*, és *Jourdan* fogták. A' sirnál General-Lajtnánt *Thiebault* halotti beszédet intézett a' jelenlévőkhöz.

Az ezt megelőzőtt napon April. 9-dik napján egy más színű kedvetlen katonapompa ment véghez a' *Márs'* mezején. Ez a' Királyi testörző seregből a' *Noailles'* Kompániáját illette. Előbb mustrát tartottak véle, melynek vége lévén tudtára adták, hogy az egész Kompánia el van osztatva. A' történetet így beszéllik elő az újságlevelek: „Már néhány napoktól fogva engedetlenség kezdett vala ezen Kompániánál uralkodni. Haton a' testörzők közzül elmentek a' fő Kapitányhoz Hertzeg *Mouchy*hoz, 's megmondották neki, hogy ők Gróf *Oudinardénak* (a' ki ezen testörző Kompániának Hadnagya volt, hanem az armádénál General-Lajtnánti rangban van) tovább engedelmeskedni nem fognak. A' Királynak tudtára adatott a' dolog, a' ki ezen hat testörzőknek kassíroztatások eránt azonnal rendelést tett, melynek 9-dikben a' mustra után kellett volna véghez menni, hanem a' midőn Hertzeg *Mouchy* az említett 6 embereket a' sorból kiállította volna, az egész Kompánia felszollalván azt kívánta, hogy mind a' hatot tegyék vissza szolgálatjokba, mert külömben ők is minnyájan el fogják hagyni a' szolgálatot. Hertzeg *Mouchy* ezt halván a' dolgot helyben mindjárt tudtára adatta a' Királynak, kitől azonnal parantsolatot kapott, hogy az egész Kompániát kassírozza. Hertzeg *Mouchy* tehát a' vitézeket lovaikról leszállítván tudtokra adta, hogy a' testörzői szolgálatból elbocsátatva vagynak, lovaikat *Versáliába*, 's magokat a' vitézeket kaszármaárestomba küldötte, heten kívül, kiket különös fogházba vitézett. Ez a' történet azonközben egyéberánt semmi lármát nem okozott, sőt az egész közönség örvendve szemlélte, hogy a' Király ily bölts keménység által elejít vette egy oly felzendülés' kezdetének, melly az egész

armádánál nagyon rossz példaadásul szolgálhatott volna.

Sautet nevű Frantzia régi Oberster azzal vádoltatván (Belgiumban), hogy egy ily című motskolódó irásnak: „*XVIII-dik Lajos a' maga testvéérének XVI-dik Lajosnak gyilkosa*, Kiadója 's elterjesztője lett volna, a' Brüsszeli politziai fenytő ítélőszék' eleibe állítottatott vala megítéltetés végett, de nem találtatván elégséges bizonyságok ellene, a' vádalól felszabadított.

Marschal *Grouchy*, a' ki már néhány hónapoktól fogva Északi Amerikában lakik, már másodszor pereltetett - meg Párisban *per Contumaciam*. Először az első hadi törvényes tanács azt ítélte, hogy ő nem *Competens* a' nevezett Marschalnak megítélésére. Azután a' második hadi törvényes tanács előtt tettek próbát ellene. E' történt April. 8 - dik napján. Ez is kímosta belőle a' kezit, mint nem *Competens*.

Senlis és *Chantilly* vidékeiken (az *Oise*' departamentjében) néhány helységben kivetkeztették fegyvereikből a' nyúghatatlanok lakosokat: azokat ellenben, a' kik magokat tsendesen viselik, nem bántották.

A' két Kamarák' üléseiknek bészaratatása előtt az ő határozásoknak főbb tárgyát tette a' Státus' költségeinek 's jövedelmeinek a' folyó 1817 - dik esztendőre tartozó laistroma. Minekutánna ezt a' Követek' kamarája meghatározta, által küldötte a' Király a' Pairek' kamarájába, a' hol Marschal *Marmont* is mondott - el ezen laistromnak a' Hadi Minister *Hertzeg Feltré*' keze alá tartozó része ellen egy beszédet, melly oly fontosnak találtatott, hogy azolta nyomtatásban a' közönség' eleibe botsáttatott. Nyoltzad réthben 74 levél-lapokat foglal. Az újságlevelek is kiszemeltek belőle némely megjegyzéseket, mellyek itt következnek röviden: —
„A' Hadiminister' keze alá tartozó

költségekből (így folytatta szavait Marschal *Marmont*), tsak 8 millió Frankokat törölt-ki a' Követek' kamarája: pedig kitörölhetett volna tsaknem 43 milliót. Minekutánna az 1816 - dik esztendőbeli rendtelenségeket ezen tárgyra nézve 's azokat a' kimélléseket, mellyek 1817 - ben tétettethettek volna, megmútattam, már most más oldalról tekintem ugyan ezen tárgyat, 's ezen kamara tagjai szemeik' eleibe terjesztem azon resultatumokat, mellyeket ezen temérdek költségek által nyertünk. Ha a' gyalogságot tekintem, e' nem seregekből, hanem tsak seregek' töredékeiből, mind egygyütt 100 Batalionokból áll, mellyek között egyben egyben 250 vagy legfeljebb 500 emberek találtatnak, 's öszszeséggel 20,000 emberekre számláltathatnak. Fő tisztek felesleg, oly Al-tisztek pedig, a' milyenek tsak hadakozás és hosszú szolgálat által szoktak formálódni, igen kevesen talátatnak benne, pedig ezeknek dolgában nem lehetne fogyatkozása Frantzia országnak. Ha valamelly katonai esmerettséggel bíró ember a' mostani Frantzia armádát meg tekinti, nem lehet, hogy meg ne' győződjék affelől, hogy abban a' legjobb katonáknak el kell veszteni a' jó katonai lelket. E' természeti következése a' tsapatok' gyengeségének 's rossz organizáltatásának. Ha a' lovasságra vetem szemeimet, ezt még rosszabb állapotban találom. Némely Regimenteknek tsak a' neve van még meg. Némelyiknek alig van 20, 30, vagy 40 lova. Az ilyenek sem seregnak, sem sereget formáló törsököknek nem érnek semmit; tsak arra valók, hogy tiszteket lehessen oda' tenni, 's költséget okozzanak. Akár melly állapotban legyen is Frantzia ország, mihe-lyest költséget adunk armádatartásra, azonnal lenni kell lovasságunknak is, nem tsak lovas csoportok' törsökeinek; mert a' lovasság' szolgálatja gyakorlott embereket kíván, arra pedig idő kívántatik. Egy

olyan új lovasság, a' melly most állítottatott lábra, a' tsatába küldettelvén nem kívánatik néki ellenség; semmivé teszi ez maga magát. A' kérdés tehát, mellyet meg kell fejtenünk ez: Miképpen vehetjük a' hadi szolgálatra rendeltetett pénznek a' mostani időbeli környülállások között leg jobb hasznát? Felelet: Leg jobb lenne ahoz a' summáhozképpest, mellyet az ország a' maga mostani terhes környülállásai között armadatartásra fordíthat, részint egy kisdéd, de jó karbanlévő hadi erőt tartani, részint pedig a' nagy erő *elementumait* jó karban fenntartani. Továbbá az is szükséges volna, hogy az olly emberekből álló csoportokat igyekezzük leginkább fenntartani, kiknek formáltatása hosszabb időt kíván. A' gyalogságnak magának tsak nemzeti seregekből (úgy nevezett *militziából*) kellene állani, hanem a' tsapatok' törsokeiknek jó karban való tartatásokra kellene nagyon ügyelni. Tsak bizonyos számú Batalionokat, telyes számmal 's jól gyakoroltatva, kellene a' szolgálat-tételre előállítani. Így rendre minden Regiment elő állana a' foglalatoskodásra, 's a' katonaság nem fogna tsupa színlés lenni. A' sok gyalogságtartásban eleitől fogva tsak a' katonai léleknek formáltatására volt a' célzás, a' melly eléggé meg örökösödött 25 esztendőknék elforgása alatt a' Frantzia népben. Elegendő valóságos hadi tüzzel bír a' Frantzia nép. Sok békességes esztendőknék elforgása múlva, mikor már sem a' fő sem az al tisztek nem tudnák, mi a' hadakozás, talám lehetne jóvallani a' sok gyalogságtartást. Most nekünk lovasság' tartásán kellene a' lehetőségig iparkodnunk, mert ezeknek gyakor tatásokra sok idő kívánatik; hozzá kell őket a' hadakozáshoz békesség' ideje alatt készíteni. Pénz kiméllésnek okáért lovat tsak annyit szükség tartani, a' mennyi gyakorlásvégett kívánatik. Az Artilleriára különös gondot kellene fordítani, ennek törsokeit szüntelen

való munkában tartani; az ágyukhoz való minden készületeknek is örökké készzen lenni, mert ezek után késő akkor kapkodni, mikor hasznokat kell venni. —

„Gondos felszámolás után úgy találtam, hogy 106 millió Frankok elegendők lehetnének: 1)ször, a' Királyi testőrző seregnék mostani állapotjában való fenntartására; 2)szor, 30,000 lovasságra, kiknek tsak 7000 lovak kívántatnának; 3)szor, 300,000 emberekből álló armadához szükséges törzsök csoportokra; 4)szer, egy betsületes Artilleriához tartozó minden materialéra, 's a' t.“

~~~~~

A' *Benyovszky* Regimentje, a' melly Juniustól fogva Moguntziában volt őrizetben, 's mint irtuk vala, már most *Erdélybe* a' maga békességi kvártélyára vissza térni készült, újabb parantsolatot kapott, melly szerént Frantziaországba *Alsátziába* veszi útját, 's *Hagenau* és *Berg-Zabern* között száll kvártélyra.

Az az *Arnault*, a' ki azt a' *Germanicus* nevű szomorú játékot írta, melly a' minap oly nagy veszekedést okozott a' Párisi egygyik theatromon, a' *Regnault de St. Jean d' Angely* sógora. A' felesége' familiájának neve, úgymint *Bonneul* név alatt lakik *Brüsszelben*. Tsak ezen elváltoztatott név alatt szenvedtetett ott meg, külömben. mint a' számkivetésbe küldetett több Frantziákat, ötöt is elkergették volna *Brüsszelből*. — Erről a' Párisi theatromi rút verekedésről 's következéseiről, mind többtöbb anekdotákat hordanak elő az Anglus és Belga újságok. A' dolog annyival rútabb, hogy előre bozzákészülve volt a' két ellenkező rész és pedig nagyobb részint kiöltözött katonák, úgymint, részint Királyi testőrző részint pedig egyéb félfizetésen lévő tisztek. Amazok az *Arnault* kifityölői, ezek pedig magasztalói és pártfogói voltak. — „A' *Berry* Hertzeg, így beszél egy Belga újságlevél ezen rút történetről,

sok Külső Országi és Frantzia Ministerekkel 's egyéb nagy emberekkel jelen volt 's tulajdon szemével látta ezt a' rút verekedést. A' játék' készítőjének barátjait azzal vádolják, hogy a' játékosokkal a' következő plánumot tsinálták volna előre ki; *Talmának*, ki egy fő jádzó, kihivatván azt kellett volna mondani a' közönség előtt, hogy az író nintsen jelen. Erre a' közönség felkiáltván azt mondotta volna, hogy hijják elő. Erre *Talmának* azt kellett volna felelni, hogy nem lehet, mert az író a' számkivettettek' laistromában van. Ekkor a' közönségnek így kellett volna kiáltozni: *kegyelem! kegyelem!* — Hanem ennek az egész plánumnak végrehajtathatása semmivé tétett, mert *Talmának* megparantsoltatt, hogy mikor a' közönség által ki fog hivattatni, ne mondjon egyebet, tsak azt, hogy az író nem akarja magát kijelenteni. — *Párisban* azolta, hogy ez a' verekedés történt, a' botokat, minthogy a' verekedés tsak botokkal folyt, *Germanicusnak* nevezik (mint nállunk némelly helyyeken régen *Gerundiumnak* vagy *Pax Corporisnak* nevezték). Még ezen estve tsak ugyan nem igazítódott-el egészszen ez a' perpatvar; a' következett napon sok duellálások történtek: Így tselekedtek a' többek között *Jaqueminot* és *Moncey* nevű Obersterek, kik közzül az utolsó a' Marschal fia. De azolta mind kettőt bezárták. Midőn 24-dikben megtudta a' közönség, hogy megtiltatván nem fogják többé jádzeni *Germanicust*, 4 — 5 száz testörző tsztek özszesereglettek, 's gomblyukaikba fejer pántlikákat kötvén, így jártak le 's fel csoportosan a' piatzokon és utzákon, 's mind azoknak kalapjaikrol, kiket a' Betsületlegiónak veres pántlikájával vagy ibolya bokkrétával előtaláltak, letépték ezen tzifraságokat. Ez, estve a' *Palais-Royalban* is ekképpen folyt, 's azután is nem kevés duellálást vont maga után. Hogy 25-dikben is így nem

folyt a' dolog, annak tulajdonítják, hogy az esső egész nap eselt. —

A' *Londoni Kurir* igen sajnálja, hogy nem játszodhatják a' *Germanicust*, mert nagyon szép darab.

A' *Genti* Püspök Hertzeg *Broglió*, megérkezett Párisba.

Amiensből így irtak felölle April. 8-dikán: „*Broglió* úr a' *Genti* Püspök, négy napoktól fogva itt van. Ma tovább indul Páris felé. Azért futott ide által, hogy a' Belga ítélőszék által az ő elfogatására kiadott parantsolat elől elaljon. Itt legalább ennek az oknak tulajdonítják útozását.

Elegyes Dolgok.

Gentből való elindulása előtt jónak találta a' Püspök úr, 4 papi személyekből álló *Vicariátust* felállítani. — Az Antverpiai kereskedői ítélő bírának meghiteltetéssek' alkalmatosságával, *Decaters* és *Dulois* nevű bírák ilyen nyilatkozattással tették-le a' hitet: — Mi ugyan leteszszük az előnkbe szabott hitet, de oly meghatározott fenntartással, hogy ha azt a' Catholica Szentegyház' feje kárhoztatni fogja, mi úgy fogjuk tartani, mintha azt le sem tettük volna.“ — Tsak valami 30-ra telik a' száma azoknak a' bíráknak, Prókátoroknak 's egyéb ilyeneknek, kik a' Király eránt való hűség' hitét le nem tették, azt mondván, hogy ellenkezik lelkiismeretjekkel. — *Londonban*, az ott tartózkodó Portugallus és Brasiliai lakosok, *Te Deum laudamus* énekléssel inneplették a' magok kápolnájokban Aprilis 6-dikát, mint azt a' napot, a' melly *Rio-Janeiróban* a' Királynak *VI-dik Jánosnak* megkoronáztatására volt határoztatva. — *Montevideoból* ilyen levelek indultak Dec. 24-dikén London felé: A' mi kikötőhelyünket bezárva tartják egy Portugalliai 74 ágyus és három apróbb hajók: hanem a' *Lecor*' seregei, mellyek vidékeinkre beütöttek, még 100 mértföldnyire vagynak, 's azt hozzuk-ki az ő lassú

sietésekből, hogy talám félbe fogják szakasztani ellenünk való plánumjokat. — A' *La-Platai* Egygyesült Státusoknál sokáig gyözedelmesen szolgált, de végre szerentsétlenül járt Admirális *Brown*' állapotjáról, a' ki felől oly sok bizontalanságokat olvastunk, már most bizonyosan írják, hogy az Anglusok által elfogtatott, 's az ő *Herkules* nevű hajója, ő azzal vádoltatván, hogy a' tengeri törvényeket megrontotta, mint igasságos ragomány, elkótyavetyéltetett. Hol van ő maga? nem írják. — Az a' hír, hogy *Anglia*, az Amériki insurgens Státusok 's a' Spanyol anyaország között, közbenjárói munkát vállalt magára, már kétségbe sem hozattatik az Angliai legújabb tudós társasban: 's mégis más felől ugyan ezen tudósítások jegyzik-meg, hogy éppen ezek az insurgens Spanyol tartományok nagy iparkodással édesítik magokhoz, külömbkülömb Agenseik által, a' szolgálatból elbocsátatva lévő Anglus tiszteket, szép előmeneteleket igérvén nékiek. Ugyan az ő számokra sok hadi munitziót és katonaruházatot vásároltak mostanság Angliában özsze. — *Württemberg*: Itt nem régen rettenetes levegői ritkaság történt. Szörnyű szélvész támodván, 's a' menkő a' *Hemmingeni* toronyra leszállván, egyszermind az elektrikos szesz oly nagyon meglepett egy darab vidéket, hogy a' fákak virító ágaik meggyúladván, gertyamódra égtek. Az ott járók ijedtekbe' azt gondolták, hogy a' világ végzik, hanem azután neki bátrodván, az égő fák között járkáltak.

B é t s .

Ő Cs. Kir. Felsége kegyelmesen méltóztattott, a' Frankofurtumban özszeegyülekezve lévő Német Szövetségnél előlülő

Követet Cs. K. Tanácsos Buol-Schauenstein úr ő Excellentiáját, a' Sz. István Magyar Királyi Rend nagy keresztjével megtisztelni.

Ausriában még tegnap 's tegnapelőtt is tsaknem megszűnés nélkül, általában pedig a' folyó Aprilisnek második hetétől fogva tsaknem minden nap, havazott, vagy hideg eső esett. A' hegyek között térdik ér a' hó: de fagyás szerentsére még eddig nem volt: — A' Béts környéki mezőkön, mint leesett, úgy azonnal el is olvadt a' hó. —

Az Aprilis' elsőbb szép meleg napjaira következett, havazó, esőző, kedvetlen szeles időjárás ellen, a' *Triesti* és *Klagenfurti* levelek is panaszkodnak.

A' Pósonyi közönséges levelekszerént, ott a' folyó hónap' 14-dikén, a' N. Vármegye örökös és valóságos Fő Ispánnának Gróf *Pálfy Leopold* úr ő Excellentiájának előlülése alatt, tisztviselői választás tartatván, Első Vice-Ispánná T. Szekhely *Maitlath György*, másodikká T. Galanthai *Fekete János* Királyi Pohárnok, Fő Notáriussá T. Belházi *Bartal György* urak neveztettek ki.

H í r a d á s .

Ő Királyi Hertzegségéhez Hertzeg Alberthez tartozandó, és Nemes Mosony Vármegyében lévő Magyar Ovári Uradalom ezennel kinyilatkoztattja, hogy most folyó Esztendőben, azok, a' kik a' fenn említett Uraságtúl Kosokat, Annya Juhokat, és egy esztendős Bárányokat akarnak vásárlani, e' folyó esztendei Szent-Ivány Hava utolsó napjáig tulajdon aláírásaikat azon Uradalomnál adják-be. Magyar-Ovárótt 1817-dik Esztendő Szent-György Hava' 16-dik Napján.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
 Aprilis' 22-dik napján 340 — 23-dikán 338 $\frac{7}{8}$ — 24-dikén 330 $\frac{5}{8}$ forintot.

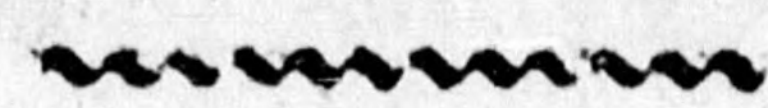
Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Trentsénből April. 15 - dik napján: — Ámbátor a' nagy lelkű férjfiaknak tulajdonsága azt kívánja, hogy ditső tselekedeteik, mellyeknek jutalmát önnön magokban találják, halgatásban tartassanak; 's ámbátor ezen nemes érzés' megbántásának félelme engemet is mind eddig tartóztatott, hogy halgassak: de mint-hogy másfelől a' háládatosságnak ösztönét is megfojtani nehéz dolog, 's egyéberánt is minthogy a' szép és nagy tselekedetek' kihirdetésének célja nem mindenkor tsak a' jótévőnek magasztaltatása, hanem egyszerűsmind oly példaadás is lenni szokott, melly által hasonló szép és jó tselekedetekre mások is meghívattatnak; erre nézve nem tartóztathattam meg magamathogy az itt következő jótéteménynek közönséges kihirdetésére az újságnak kiadóját meg ne hívjam.

Azon alkalmatossággal tudniillik, midőn Fő Méltóságú *Kluch József* Valóságos Belső Titkos Státus-Tanátsos 's Nyitrai Püspök Ur ő Excellentiája, e' most nevezett Püspöki megyéjét személyesen körüljárván egyházi törvényszerént vizsgálta 's ebbéli foglalatosságának alkalmatosságával *Trentsén* Szabad Királyi városát is meglátogatta volna, valamint majd minden helységeiben nagy lelkűségének 's bőkezűségének jótévő jeleit adta, úgy ezen városban is örökre emlékezetessé tette nagy nevét, az által, hogy itt Magyar Nemzeti Oskolának felállítatását rendelvén, annak mind felépíttetésére mind pedig a' tanulókra nézve fundust rendelt, minckutánna tulajdon tapasztalásai meggyőzték ő Excellentiáját affelől, hogy egész Püspöki megyéjében annyira meggyökeresedett a' férjfiak' szívében a' magyar nyelvnek szeretete, hogy az atyák javai-
kat feláldozni nem sajnállanak fiú gyermekeiknek ezen nyelvben való taníttatá-

sára. Kegyesen általlátni méltóztatott ő Excellentiája, hogy ez a' jó tzeltsak úgy mehetne tökéletességre, ha a' magyar nyelvnek szeretete gyenge nemes szép-nemünknek szívébe is hason ó buzgósággal beiktatódná, 's tanulására alkalmatosság nyíttatódván ekképpen a' magyar szollás egész anyai nyelvét tétettene: melyhez képpent nem tsak atyai kegyelmének 's gondoskodásának, de igaz hazafiui szeretetének, jelesül pedig a' közéletben a' magyar nyelv' tökéletesüléséről hozatott törvényekéért való figyelmetességének is, valamint az egész hazá' úgy különösen ezen város' lakosai' szívében, ezen emlékeztető oszlopot akarta felállítani ő Excellentiája.

A' *Pesten* kijövő 's a' közhaszonra nézve eléggé nembetsülhető *Nemzeti Gazdának* egygyik utolsó darabját olvasván a' *M. Kurir*' kiadóji, nem tselekedhették, hogy nagyobb elterjesztődése végett az itt következő cikkelyt ki ne nyomtattassák: —

A' *mezei Tsigá'* kártételéről.

Losontzról, Márz. 25-dikén. — Nálunk, jóllehet az éjszokról fekvő szomszéd hegyek, még most is hóval vannak terítve, következésképpen, hideg szeles idők járnak: mindazáltal, azon átkozott féreg, a' *Tsiga* miatt, a' veteményezést, kénytelen-ségből elkezdtem. Ez az otmány állat, a' múlt esztendőben, a' kertekben mindent megemésztett; némelylek kétszer, háromszor is veteményeztetek; még is többeknek, a' tsiga miatt, semmijekse' termett. Tsak azok menthették meg tölle kertjeiket, a' kik vagy mindjárt hóvíz után, míg a' tsiga el nem szaporodott, veteményeztek; vagy pedig hétről-hétre, annak szedésére hajnalban felkeltek. Én, a' ki egy elhagyatott, de általam tavaly felfogattatott jóforma nagyságú kertemre, körülbe ől 25 forintot

költöttem; eleinte örömmel szemléltem, fáradságom után, hogy mindenféle veteményeim szépen kikeltek: de tsakhamar elszomorodtam, hogy azok az undok férgek azokat ellepték. Elkezdtem tehát én is szedni azokat nagy szorgalmatossággal, egész házam' népével együtt; de nem győztük. Erre - nézve, kaptam, és a' mezőről, minden estve egész rakás, fejtér-hátú keserű-laput hordattam, 's ezt, a' bab (vagy talán paszúj?) és az iborka (ugorka) alá rakattam, mindenüvé. De ezzel tsak azt nyertem, hogy a' tsigának egy része a' lapura, más része pedig a' veteményre mászott. Ezt látván, a' laput úgy rakattam-le, hogy a' babot és iborkát ne érje; én tzélomat értem, mert azután, mindazok megmaradtak. A' sárga (murok-) répára és petre'sejemre pedig, szabadon, egymás után hanyattam. Azután, mihelyt viradni kezdett, mindjárt puttonokra és tekenőkre szedtem, 's így hordattam-ki a' kertből a' laput, tsigával együtt.

Ez a' munka így folyt tsaknem 2 hónapig. Mások is így tettek egy ideig, de azután belé untak, 's nem maradt semmi vetemények. Én pedig, számos ház-népemmel, nem tsak egész nyáron éltem a' kertem' zöldtségéből, hanem a' kertbe vert minden költségeimet is vissza kaptam: mert eleinte, egy ugorka egy garason ment, valamint egy tsó kukoritza is, 's a' t.

Ezek a' tsigák kétfélék: nagyok és kitsinyek. A' nagyobb fajta, tsaknem olyan, mint az ember' kis-úja, sárga-hátú: a' kitsiny pedig olyan, mint egy zabszem, fakó, és olly' szapora, hogy egy babfészekben 50-60 találtatott. De a' nagygya is, némely kertben annyi volt, hogy vékára szedték azokat.

A' *Keszthelyi* mezei gazdasági intézet' nagy és nemes lelkű fundálója Gróf

Festetics György úr ö Excellenciája, az itt tanuló érdemes nevendékeknek 's tanító tagoknak, Professoroknak, megkülömböztetésekre, egy emlékeztető pénzt metzetett és veretett, a' melynek készítője *Wirth Baptista* János úr, 's a' melly valamint egyfelől ezen naprólnapra tökéletesülő és sok tekintetbéli hasznosságát a' két egész Magyarháza kiterjesztő intézetnek, úgy és kiváltképpen a' Palatinus ö Cs. Fő Hertzegsége' hasznos keresmenyek' és tudományok' virágzására való figyelmének, igaz hazafiui emlékeztető czimeréül szolgál. Mintbogy ö Cs. Fő Hertzegsége annak alkalmatosságával, midőn 1801-ben a' *Keszthelyi Georgikont* meglátogatta, ugyan ott Aug. 23-dikán a' szántó földön az eke'szarvát megfogván, 's a' szántásvetés legrégeb, 's legtiszteletesebb, de egyszersmind legterhesebb mesterségét önnön kezeivel megpróbálni méltóztatván; erre nézve Gróf úr ö Excellenciája jónak találta az említett pénz' tárgyául éppen ezen történetet felvenni, mint ezt az ugyanannak oldalain látszó figurák nyilván ábrázolják, mellyek közül a' nevezetesebbek ezek: — Elő-oldalán látszik egy mező, mellyen a' Fő Hertzeg, Római ruhában, az eke'szarvát tartja. Az ennek eleibe fogattatva lévő két ökrökfelett látszik, egy szárnyas *Génius* trombitával. Itt az aláírás ez: *Auspicata Dies XXIII. Augusti MDCCCI.* Fenn a' karimáján: *Ser. Archid. C. R. Josepho Pal. R. H. Sulcum Ducente Dies Nobis Meliores Nitent.* Tulsó oldalán látszik az *Esztendő' Istenaszszonya*, mint ezt az ö homlok-kötőjén a' *Zodiacus* mutatja; jobbja és balja körül látszanak az esztendő' négy részeinek közönséges címei 'st. A' folyó Aprilis' 7-dikén adta által mély tisztelettel a' Muzeum' Direktora Kir. Tanácsos Miller úr, ezen pénz' első nyomású darabjait Palatinus ö Cs. Fő Hertzegségének. Nyom ezüstben 6 lóthot.